

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgeve van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenbergen, Slotlaan 220, Zeist

A. H. Algra

Als het aan jezelf toekomt

I Samuël 2 en 3.

Eli loopt er een beetje uit. Alle andere richters zijn strijdbare helden en Debora past in hun rij. Eli niet. Van hem wordt geen wapenfeit vermeld.

Hij lijkt meer op een goedzak.

Het is dat zijn zoons hem niet overleefd hebben, anders zouden ze stellig na de begrafenis gezegd hebben: we hebben een goede vader aan hem gehad. Hij was toch een beste, goeie man. Wat ouderwets misschien, maar hij meende het goed.

In die tijd werden er nog geen ambtsjubilea gevierd. Anders zouden bij Eli's veertigjarig ambtsjubileum de Israëlieten gezegd hebben: Eli is altijd een beste man geweest. Toegegeven, hij kon er niet goed tegenop. Hij kon niet tegen zijn jongens op. De situatie is hem wel wat uit de hand gelopen. Je kon af en toe goed merken dat het hem niet naar de zin ging. Hij was bezwaard van hart, dat zag je zo. Maar als je hem persoonlijk ontmoette, dan kreeg je een goed woord van hem mee.

Hanna zou daar mee ingestemd hebben. „Hij waakte toch ook nog wel voor de heiligheid van de tent des HEREN, want toen ik bad — en hij meende dat ik dronken was — toen heeft hij me ernstig vermaand. Maar wat heb ik daarna een steun aan hem gehad. Hij kon je zo innig troosten en wat was hij blij toen ik met Samuël kwam.”

Ja, op Hanna is hij wel eventjes boos geweest.

Op zijn zoons ook.

„Mijn zoons, hoe hoor ik dit van U”. Hij heeft het hun eens terdege aangezegd. Hij heeft hun zonden aangewezen en hij heeft ook gewaagd van de komende toorn des HEREN.

Maar zijn zoons luisterden niet naar hem en wat kun je er dan verder nog aan doen. Je kunt ze niet aan een touwtje binden.

Eli is nooit boos geworden op de HERE.

Dat hadden we eigenlijk wel verwacht. Want het lijkt erop alsof de HERE met een onbillijk verwijt komt.

„Eli wist van de zonden van zijn zoons en hij heeft hen niet eens zuur aangekeken”. Dat zegt God.

Toen had Eli kunnen zeggen: maar dat is niet waar, HERE. Ik heb het er wel met hen over gehad, maar ze luisteren niet naar mij.

Verder heeft God gezegd: „Eli stelt zijn zonen boven Mij”.

Ook dat lijkt niet geheel te kloppen. Als de dood van Eli beschreven wordt, staat er heel merkwaardig dat hij stierf van ontsteltenis toen hij hoorde dat de ark Gods buitgemaakt was. Het bericht van de dood van zijn zoons had hem minder aangegrepen.

Het verhaal van Eli's doen en laten kan ons verontrusten. We lezen vlijmscherpe woorden van God. Een vervloeking van Eli en diens nageslacht. Terwijl wij zouden zeggen: er stond toch zoveel tegenover. Zouden we Eli niet een pleidooi in de mond kunnen leggen: „HERE, U weet toch dat ik U lief had? Heb ik U niet veertig jaar gediend? En ik weet wel, er waren wantoestanden bij het heiligdom, maar daar heb ik het mijne van gezegd. Ik had krasser moeten optreden, maar ja, het zijn je eigen jongens... En hoeveel honderden Israëlieten heb ik niet vermaand en getroost met Uw woorden? In zoveel honderden rechtzaken heb ik geen vonnis gestreken met Uw wet in de hand? Gij, HERE, Gij ziet toch het hart aan en Gij weet dat ik U heb willen dienen. Zie mij toch aan in Uw ontferming. Gedenk mijner ten goede, o God naar de weldaden die ik Israël bewees en vergeef me mijn zwakheden”.

Neen, zegt de HERE. Eli en zijn zonen zijn voor Mij waardeloos.

Maar als zo'n beste goeie man, zo'n trouwe oude „knecht” al weggestoten wordt om zijn

slapheid, waar blijven wij dan.

Op onze veertigjarige bruiloft.

Bij ons veertigjarig ambtsjubileum.

We berusten er immers tenslotte allemaal in, dat je geen baas blijft over je kinderen en dat je de kerk ook niet kunt krijgen zoals jij het hebben wilt.

Ik geloof dat van Eli iets gevraagd werd dat gelukkig van ons niet meer gevraagd wordt. Eli wilde God wel dienen. Zijn lange leven sleet hij in en bij het heiligdom. Hij was altijd doende met de offers en de efod. Alleen, hij schrok terug voor de laatste consequenties. Toen het zo heel erg naar hem zelf toekwam. Hij kon zijn eigen vlees niet kruisigen, hij kon zijn eigen bloed niet vergieten. Zijn jongens.

Jefta, die zou dat begrepen hebben. Toen die voor het offer van zijn dochter kwam te staan, zei hij: je stort me in het ongeluk.

Die was op dat moment ook niet bereid om alles te geven.

En zelfs de vrome Samuël zat later in de moeite met zijn zoons. David jammerde over Absalom. Eli en Samuël waren rechters, David was koning. Er was bereidheid om als verlosser en rechter van het volk veel te doen voor de HERE. Maar als het op dat laatste aankomt, je eigen leven, je zoons... wie aanvaardt die uiterste consequentie? Van alles prijs te geven?

Christus.

PSALM 93

Uit de nieuwe berijming der Psalmen.

De Heer is Koning, Hij regeert altijd,
omgord met macht, bekleed met majesteit.
Hij grondvest d'aarde, houdt haar vast
in stand.
Onwrikbaar staat het bouwwerk van
zijn hand.

Uw troon staat van de aanvang af gesteld
op vaste pijlers in het oergeweld.
Rivieren slaan, rivieren slaan, o Heer,
het water stijgt, het water stijgt steeds meer.

Geweldiger dan water en dan wind
is in de hoogte God die overwint.
Geweldig is de Here die zijn voet
plant op de nek van deze waterfloed.

Uw macht is groot, uw trouw zal
nooit vergaan,
al wat Gij ooit beloofd hebt, blijft bestaan.
Tot sieraad is uw hoge heiligheid
en in die glans trotseert uw huis de tijd.

Kerkelijk Leven

De Christelijke Gereformeerden en wij

Onlangs heeft ds. J. H. Velema in De Wekker de vraag gesteld hoe het toch te verklaren is dat van de plusminus veertig Gereformeerde vrijgemaakte predikanten, die de weg naar de synodale kerken kozen, niemand zich voegde bij de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Dat is een vraag, die eigenlijk alleen die veertig zouden kunnen beantwoorden. En dan ieder voor zich. Immers, indien deze broeders al de mogelijkheid overwogen hebben naar de Christelijke Gereformeerde Kerken over te gaan, dan is het mogelijk dat de een om deze, de ander om andere redenen besloot die stap niet te doen.

De vraag raakt echter ons allemaal. Want achter deze vraag ligt heel onze en ons aller verhouding tot de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Daarom wil ik een poging wagen van mijn kant op de door ds. Velema gestelde vraag in te gaan. Niet om een polemiëk te openen. Want zich tegenover elkander opstellen in een strijdpositie heeft, het verleden heeft het bewezen, meestal slechts tot gevolg dat de tegenstellingen worden toegespitst en de kans op verzoening geringer. Ook wil ik niet de weg inslaan van de ireniek. Immers daarvan is, ook daarvan levert de historie de bewijzen, maar al te dikwijls het gevolg, dat betekenisvolle zaken samen met de strijdbijl worden begraven en een kerkelijk indifferentisme de overhand krijgt. Ook dat laatste is schade: het zal er ons allen toch om te doen moeten wezen waarlijk levende gemeente van Jezus Christus te zijn. Door hetgeen ik schrijf wil ik trachten de weg te vinden naar een openhartig christelijk gesprek.

De nawerking van het verleden

Hoe het komt dat de veertig predikanten de weg naar de synodale kerken kozen en niet naar de Christelijke Gereformeerde Kerken, is, dacht ik, in de allereerste plaats te verklaren uit het verleden.

Als vrijgemaakten zijn wij met de synodale kerken het nauwste verbonden, historisch gezien. Tot 1944 vloeide ons kerkelijk leven door een en dezelfde bedding, een stroom, die gemarkeerd wordt door 1834, 1886, 1892 en 1944. Wat er tussen de synodale kerken en ons ook liggen moge, ergens blijft dat gemeenschappelijke verleden zijn werking uitoefenen. Dáár komen we vandaan, dáár ligt ons gemeenschappelijk verleden en 1944 blijft voor ons een breekpunt, waarvan de littekens nog altijd niet genezen zijn. Op de synode van Groningen 1946 viel aan het adres van de synodale kerken het woord: „Gij blijft ons onvergetelijk”. En dat is zo, met name voor de oudere generatie. Wie voor 1944 in een van de Gereformeerde Kerken geboren werd, daar opgroeide, catechiseerde, belijdenis deed, houdt aan dat verleden een band, die de breuk van 1944 nog altijd als pijn gevoelen doet. Wie als predikant zijn opleiding ontving aan de Vrije Universiteit of aan de Kamper Oudestraat, diende in een of in meerdere gemeenten, schudt dat verleden niet zó maar van zich af. Hij denkt met heimwee soms terug aan dat verleden, aan de vriendschappen in de studententijd, aan het goede, in de bediening in een of meerdere gemeenten genoten. Dáár zijn we geestelijk gevormd. Onlangs kwam ik op een zondagmorgen langs het kerkgebouw, waar ik als kind des zondags met vader en moeder, broers en zusters, schoolvrienden, onder het gehoor was. Op het moment, dat ik die kerk passeerde, was er dienst. En dan herleeft op één keer de geschiedenis. Je denkt als predikant aan de kansels van vroegere gemeenten, die voor je gesloten zijn; aan de gemeenten, welke vertrouwen je genoot en voor wie je ná schorsing en afzetting, een vreemde geworden bent. De bitterheid, de persoonlijke verwonding over die schorsing in de dienst, is wel overgegaan. De band aan het verleden blijft.

Misschien zegt iemand: Gevoelskwesties! Het zij zo. Ik schaam mij over die gevoelens niet. Want zij begeleiden een zeer geestelijke zaak: dáár hebben we opbouw ontvangen in het geloof, Gods Woord gehoord, de gemeenschap der heiligen gesmaakt aan de avondmaalstafel, de christelijke broederschap beleefd. En dáár zitten, al of niet 'bezwaard' of 'verontrust' vrienden, broeders, familieleden uit dat verleden. Jongeren, die pas kwamen kijken, toen de vrijmaking een feit was, begrijpen dat niet. En dat zij het niet begrijpen, begrijp ik zeer wel. Zij kennen die band niet. Ik denk hier aan een oude broeder in mijn geboorteplaats. De man, een tuinder, in hart en nieren Gereformeerd, wandelde des zondagsmorgens tussen de tuinen door naar de kerk. Dan luiddde de Ouwe Jan, de klok van de hervormde kerk. En dan is het gebeurd dat hij op weg naar de 'dolerende' kerk een potje liep te grienen. Heus maar niet om oude gehechtheid aan de oude vaderlandse kerk, maar ook om de breuk van Sion. Toen zijn zoon, mijn vriend, dat vertelde, begreep ik dat niet. Nou begrijp ik het wel.

Nogmaals: gevoelskwesties? Inderdaad: maar gevoelens spelen in het leven mee. Levensbanden uit het verleden bepalen mede het leven in het heden. En het is de diepe tragiek dat de breuklijnen, die in het verleden vielen, in 1834, in 1886, in 1892 en in 1944, niet zo vielen, dat men kan zeggen: aan de ene kant van die breuklijn stonden en staan „degenen, die niet van de kerk zijn”. Immers onder de afgescheidenen van 1834, de dolerenden van 1886, de vrijgemaakten van 1944 zijn er meegegaan, die de HEERE niet in onverderfelijkheid liefhadden; ook in de afgescheidene, dolerende en vrijgemaakte kerken ging de regel door, dat er kwaden met de goeden zijn vermengd, dat er meelopers en hypocrietten in de kerk zijn. Het was als bij de uittocht uit Egypte: „Ook trok een menigte van allerlei slag met hen mee”, Exodus 12:38, en er was onder de Israëlieten ook „samenraapsel”, Numeri 11:4. En het valt niet te ontkennen, dat in de Nederlandse Hervormde Kerk in 1834 en in 1886, in de Gereformeerde Kerken van 1944, waar het niet tot vrijmaking kwam, duizenden oprechte christgelovigen zijn achtergebleven.

Met deze constatering heb ik de zaaksrechtigheid van de afscheiding, de doleantie en van de vrijmaking niet veroordeeld of ontkend, doch slechts gewezen op een kant van de zaak, die wij vooral niet uit het oog moeten verliezen.

Dat wij aan de Gereformeerde synodale Kerken zulke historische, met ons hart en ons leven nauw vervlochten banden hebben, blijkt ook uit de felheid van de polemiëk die tussen de vrijgemaakten en de synodalen nu reeds meer dan twintig jaar bestaat. Hoofdzakelijk van één kant. Van de kant van de vrijgemaakten heeft men zich in hoofdzaak tegen de synodale kerken opgesteld. De synodalen zijn in de loop der jaren jegens ons minder aggressief geworden. Bij hen is langzamerhand het besef wel doorgedrongen, dat 1944 een blunder geweest is, al is dat nog nooit openlijk erkend. Bovendien hebben zij in eigen kring andere problemen: Assen 1926, de aansluiting aan de Wereldraad, de toenadering tot de Ned. Hervormde Kerk; de zaak van Rome en de Reformatie, en... de veront-rusten. De tijd, dat ds. G. Toornvliet met anderen de Strijdende Kerk volschreef tegen de vrijgemaakten, is voorbij. En de polemische houding in vrijgemaakte kring tegenover de synodalen is voor 'n deel ook verklaarbaar uit angst: de afbrokkeling van het vrijgemaakte front dreigt niet van Hervormde, niet van Christelijke Gereformeerde kant, maar van de zijde van de synodale kerken: sedert 1948 was er bij ons permanente onrust over de kwestie van samenspreking, de mogelijkheid ook van verzoening en vereniging met de synodale kerken.

En ook daarin werkte het gemeenschappelijk verleden van 1834 over 1886 en 1892 tot 1944 na.

Onze historische verhouding tot de Christelijke Gereformeerden is anders

Die band hebben we met de Christelijke Gereformeerden niet. Tussen hen en ons zit oud zeer. Wij hebben als Gereformeerden, nooit veel begrip leren opbrengen voor de houding van die gemeenten en die mannen, die in 1892 niet met de vereniging van de kerken uit de Scheiding en de Doleantie mee gingen en die zich als de Christelijke Gereformeerde Kerken voortzetten. Wij hebben niet geleerd dat te begrijpen. Verschillen waren er, maar rechtvaardigden die een afzonderlijk samen komen als vergadering der gelovigen? Als vrijgemaakten hebben we het recht die vraag te stellen. Immers men heeft óns in 1944 gedwongen bepaalde leerbesluiten te aanvaarden en niets te leren wat daarmee niet ten volle in overeenstemming was. Die leerdwang weigerden wij. Wij hebben echter nooit geëist degenen, die met die leerbesluiten geen moeite hadden, aan te pakken en meenden ondanks die meningsverschillen best met hen in één kerk te kunnen zijn.

Daar komt bij dat de Chr. Geref. Kerk van ná 1892 zich vooral tegen de Gereformeerde Kerken heeft afgezet: niet tegen allerlei gereformeerde groepen „van min vaste formatie”, maar tegen de Gereformeerde Kerken. De waarschuwingen tegen de leer van de veronderstelde wedergeboorte, deze „morphinerende” leer, alsof dat DE leer van de Gereformeerde Kerken was, waren niet van de lucht. Waren er op bepaalde plaatsen moeilijkheden, doodgewone ruzies in een Gereformeerde Kerk, dan werd er een Christelijke Gereformeerde Kerk gesticht en De Wekker schreef dan, dat er gelukkig nog plaats was voor „de oude, beproefde, bevindelijke waarheid”. Op plaatsen, waar een of twee Christelijke Gereformeerde gezinnen woonden werden in de week kerkdiensten belegd met de bedoeling daar vanuit de Gereformeerde Kerk een Christelijke Gereformeerde gemeente te stichten. Plaatsnamen zou ik kunnen noemen. En even onbegrijpelijk was, dat een vooraanstaand Christelijk Gereformeerd predikant, die in de weekdiensten voorging, in diezelfde tijd een lezing houdende voor de Chr. Oranjevereniging in het gebouw van de Gereformeerde Kerk, in het dankgebed hartelijk Gods zegen afsmeekte voor de dienaar des Woords, die in dat gebouw placht voor te gaan en voor de gemeente die onder zijn gehoor kwam. Ik denk er niet aan de reeds

G. VISEE

overleden man van oneerlijkheid te verdennen. De dingen liggen soms raar door elkander. Maar voor ons was het allemaal moeilijk te verwerken. Het heeft bij ons een zekere schuwheid t.a.v. de Christelijke Gereformeerden achtergelaten. Wat te denken van broeders, die des zondags met de gemeente avondmaal vierden en 's maandags een Christelijk Gereformeerd predikant lieten optreden en een Christelijk Gereformeerde gemeente stichtten?

Het zijn onaangename dingen. Ik haal ze niet met vreugde naar voren. Maar deze dingen oefenen in het kerkelijke leven een veel langduriger invloed dan men vermoedt en juist deze zaken worden bij officiële gesprekken vaak vermeden en verzwegen.

De prediking

Dan is er de prediking.

Dat punt is na 1944 in de samenspreking tussen de deputaten onzer synoden, meen ik, herhaaldelijk ter sprake gekomen, en het vormde daarbij het knelpunt. Het ging, precieser gezegd, om een bepaald punt in de prediking: de toeëigening van het heil. Op dat punt is er bij de Chr. Geref. broeders enig wantrouwen in de prediking in de Gereformeerde Kerken van voor en na 1944 en ook wel bij ons t.a.v. hen. Het ligt niet in mijn bedoeling die zaak thans breed te ontleden. Maar iets wil ik er wel van zeggen.

In de eerste plaats dit: dat er ook binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken op dit punt in de praktijk geen eenheid is. Dat is

binnen de Chr. Geref. Kerken evengoed bekend als daarbuiten. Er is binnen de Christ. Geref. Kerk een 'bevindelijke' stroming (en een prediking, die deze 'bevindelijke' stroming voedt), die de zekerheid aangaande Gods liefde tot ons in Christus niet zoekt en niet predikt in de vastheid van Gods beloften voor de gelovigen en hun kinderen, in het evangelie geopenbaard, maar in de subjectieve bevinding en ervaring van de gelovende mens. Dat wordt óók gepredikt zo. Namen van plaatsen en personen behoef ik niet te noemen, ze zijn bekend. Ik weet evengoed: er zijn ook andere gemeenten en predikanten. Deze laatsten krijgen in die 'bevindelijke' gemeenten geen beroep en soms zelfs geen preekverzoek. Maar spanningen zijn er in deze zaken binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken. En men kan ook daar de eenheid slechts redden door permanente compromissen.

Daarmee in verband staan andere dingen. Bij onze Christelijke Gereformeerde broeders werkt veel krachtiger dan bij ons de macht van de traditie, van een conservatief gereformeerd levenspatroon. Ze komen er wel, maar ze komen altijd achterop. Hoe lang heeft het geduurd eer dat Chr. Geref. kerkdiensten werden uitgezonden via de radio. Op een tweede feestdag, een oudejaars- of een nieuwjaarsdag (als deze niet op een zondag viel!) een hemelvaartsdag of een bid- of dankuur voor het gewas — dat kón. Maar het heeft tientallen van jaren geduurd voordat ook een zondagse kerkdienst kon worden uitgezonden. Ik meen te weten dat uitzending per televisie nog contrabande is. Dan liggen er de kwesties van een nieuwe psalmberijming, het gebruik van gezangen in de eredienst, het gebruik van een andere dan de Statenvertaling.

Ik weet wel, dat zijn minder ingrijpende zaken. Maar ze bepalen mede „het kerkelijk klimaat”. En om nu op de synodaal geworden vrijgemaakte predikanten terug te komen: deze mannen werd het in de vrijgemaakte kerken te benauwd. Zij waren of werden de strijd over „de doorgaande reformatie”, de verdachtmaking van afwijking van de belijdenis — ik spreek hier in het algemeen, er zijn verschillen, die ik verwaarloos! — enzovoort, moe. En kozen. Zij zochten de ruimte. En het is begrijpelijk — van hun kant en vanuit hun mentaliteit uit bezien, dat zij, gezien ook het verleden, — niet de weg naar de Christelijke Gereformeerde Kerken zochten.

Een „eigen beginsel”?

Daar komt nog iets bij.

In de Chr. Geref. Kerken sprak en spreekt men gaarne van „het eigen beginsel” van de Chr. Geref. Kerken, „het eigen beginsel” der Afscheiding.

Daartegen valt onzerzijds ernstig bezwaar. De kerk mag niet „een eigen beginsel” hebben, waar en in welke tijd zij zich ook vertoont. De kerk leeft bij en van de Openbaring Gods. Wil men bij haar van „beginsel” spreken — dat is o.i. onjuist! — dan is het beginsel der kerk het geopenbaarde Woord Gods. Niets daarboven, niets daarnaast. Indien enige kerk er enig „beginsel” op na houdt, dat een afzonderlijk ken-merk van haar kerk-zijn is, dan gaat ze ook op de weg der secte. De secte heeft iets aparts, misschien zelfs is dat aparte aan Gods Woord ontleend, maar gekoesterd ten koste van andere „beginselen” der kerk en deze laatste overwoekerend. De kerk heeft geen „eigen beginsel”, elke vergadering der gelovigen heeft niets te leren en niets te geloven dan wat de Here te leren en te geloven geeft in Zijn Woord.

Niet gaarne wil ik hier worden misverstaan: ik heb niet gezegd en weiger te zeggen dat de Christelijke Gereformeerde Kerken sectarisch zijn. Gaarne en van harte erken ik ze als kerken van Christus. Doch in dat spreken van „een eigen beginsel” van die kerken proefden en proeven wij als Gereformeerden een sectarisch gevaar. En de kritiek dáárop richt zich even goed naar binnen als naar buiten. Zou in de vrijgemaakte kerken geëist worden als voorwaarde voor kerkelijke gemeenschap dat de 'belijdenis' de Afscheiding van 1834, de Doleantie van 1886, de Vereniging van 1892, de Vrijmaking van 1944 een werk des Heren zijn geweest — ik voor mij

heb daar niet de minste moeite mee als erkenning en interpretatie van historische feiten, en dat is iets anders dan de erkenning van geopenbaarde heilsfeiten! — dan zou ook dat sectarisch zijn. Of b.v. de eis te erkennen dat de Doleantie niet een werk des Heren was, doch dat de kerken uit de Doleantie eerst voluit kerk werden door de vereniging met de kerken van de Scheiding in 1892.

Want niet de herkenning van de vinger Gods in de historie, doch alleen het buigen onder het Woord Gods der heilige Schrift is de geloofsband die ons in de vergadering der gelovigen binden mag. Al wat daarboven, al wat daarnaast is doet afbreuk aan de katholiciteit der kerk.

De houding van de Gereformeerden in het verleden

Aan de andere kant valt, dunkt mij, toe te geven, dat de houding van de, althans van vele Gereformeerden tegenover de Christelijke Gereformeerden vaak zeer hautain was. Wat Christelijk Gereformeerd was heette zonder meer ziekelijk, ongezond, subjectivistisch, mysticistisch. Over de Theologische Hogeschool in Apeldoorn werd laetdunkend gesproken: de opzet van de studie daar háalde niet bij wat aan de Vrije Universiteit en de Kamper (Hoge)school werd gepresteerd. Dat er in Apeldoorn een achterstand was in vroeger jaren, wist men daar ook wel. Een van de reeds lang overleden hoogleraren van Apeldoorn zei me eens: Wat moeten wij? We moeten roeien met de riemen, die we hebben. Maar de hautaine houding heeft de sfeer voor begrip en toenadering dikwijls vertroebeld. Dat geldt trouwens niet alleen tegenover de Christelijke Gereformeerden. De Confessionelen en de Bonders in de Nederlandse Hervormde Kerk, om van de Ethischen uit vroeger tijd maar te zwijgen, lustten ons niet. En dat was waarlijk niet „smaadheid om Christus' wil”, al waren de Gereformeerden er dikwijls als de kippen bij zich de martelaarskroon op te zetten. Het „wij, Gereformeerden” en het „wij, Calvinisten”, het Gereformeerde superioriteitsgevoel moet hen dikwijls tot in de nieren hebben geprikkeld. Vriendelijk waren we tegenover de buitenstaanders dikwijls alleen voorzover ze bruikbaar waren voor ónze acties b.v. in de politiek. Dan heette Hugo Visscher: „de man met de Geuzenkop”.

Achter dat alles ligt de vaak ongedifferentieerde kritiek die de Gereformeerden dikwijls oefenden op wat niet-Gereformeerd was. De Hervormde Kerk heette een 'Staatsmuseum', De Hervormde Kerk zonder meer 'Babel'. Ze zijn het daar heus nog niet vergeten dat hervormde predikanten tot op Gereformeerde kansels Baälsprofeten en Baälspriesters werden genoemd.

En we mogen, midden in de kerkelijke chaos van vandaag wel zeggen: „Onze eigen zonden kastijden ons”.

Bij het kleine beginnen

Ik kom aan het eind.

Het was een weinig geordend verhaal. Het heeft de vraag van ds. J. H. Velema met de achter die vraag liggende kwesties helemaal niet theoretisch, laat staan 'wetenschappelijk' (!) behandeld. Het had en heeft meer van een praatje bij de haard. Maar ook in zo'n praatje kunnen, dacht ik, dingen worden gezegd, die van wezenlijke betekenis zijn.

En de opzet was wel de steller van die vraag ergens te raken, niet iemand te wonden. De opzet: een bijdrage te leveren tot toenadering. De eenheid van de vergadering der gelovigen in deze landen naar het Woord Gods verkrijgen we niet door maar alle geïnstitueerde kerken onder één dak te brengen. Maar als er begrip gaat groeien over en weer tussen de Chr. Geref. broeders en ons van de eenheid in Christus in de onderwerping aan het Woord Gods, dan is er hier en daar al veel gewonnen. Dan hebben we elkander veel te vergeven. Dan moet er ook oud zeer worden weggeruimd.

We moeten dan maar bij de kleine dingen beginnen.

Vóór de nieuwbouw valt er ook nog wat puin te ruimen.

Gelukkig is Eindhoven een lichtend teken!

PSALM 33

Uit de nieuwe berijming der Psalmen.

*Komt nu met zang en roert de snaren,
gij volk, dat leeft van 's Heren recht.
Hijzelf heeft zijn getrouwde scharen
een lofzang in de mond gelegd.
Word' als nooit tevoren
door wie Hem behoren
't feestlied ingezet!
Meldt de blijde mare
bij de klank der snaren,
steekt de loftrumpet.*

*Zingt al wie leeft van Gods genade,
want waarheid is al wat Hij zegt.
Op trouw gegrondvest zijn zijn daden,
op liefde rust zijn heilig recht.
Die zich openbaarde
overal op aarde,
alles spreekt van Hem.
Heemlen hoog verheven,
vol van blinkend leven,
schiep Hij door zijn stem.*

*Hij stuwt het water op tot muren,
de zee staat als een sterke wand.
Hij sluit de overvloed in zijn schuren
en weert ze van het vaste land.
Laat in heilig beven
wie op aarde leven
vrezen voor Gods raad.
Hij hoeft maar te spreken,
Hij geeft maar een teken:
wat Hij wil ontstaat.*

*Wat ook de volkeren beramen,
Hij slaat het stuk met sterke hand.
Hij zal hun trots beraad beschamen,
zijn raadsbesluit houdt eeuwig stand.
Heel het mensenleven,
aller volken streven
rust in Gods beleid.
Zalig die Hem eren,
't volk, het erf des Heren,
nu en voor altijd.*

*Van waar Hij woont, in 't licht verheven,
ziet God op deze aarde neer.
Al wat door mensen wordt bedreven,
een open boek is 't voor de Heer.
Woord voor woord te lezen
is voor Hem hun wezen,
want Hij vormt hun hart.
Wat zij ook verzinnen,
heimelijk beginnen,
wordt door Hem ontward.*

*Geen vorst, al gordt hij zich ten strijde,
geen legermacht behoudt het veld.
God zal de nederlaag bereiden
aan hen die bouwen op geweld.
Zij die zich vermeten,
hoog te paard gezeten,
bijten in het zand.
Nederlaag en zege
zijn alleen gelegen
in des Heren hand.*

*Heil hem, die hoopt in vrees en beven
op Gods genadig aangezicht.
Wie op zijn gunst vertrouwt zal leven,
God houdt het oog op hem gericht.
Ja, Hij kent de zynen,
Hij laat niet verkwijnen
wie zijn hulp verbeidt.
Koninklijk van gaven
wil de Here laven
wie ontbering lijdt.*

*Wij wachten stil op Gods ontferming,
ons hart heeft zich in Hem verheugd.
Hij komt te hulp en geeft bescherming,
zijn heilige naam is onze vreugd.
Laat te allen tijde
uwe liefd' ons leiden,
uw barmhartigheid.
God, op wien wij wachten,
geef ons moed en krachten
nu en voor altijd.*

Stichting „Redt een Kind”

... „Uw bedrag kwam op een moment dat we het hard nodig hadden en we danken de Here daarvoor” ... „Zo hebt u het mogelijk gemaakt hun honger en hun dorst te lessen. Het woord des Heren werd waar: Want Ik heb honger geleden en gij hebt Mij te eten gegeven, Ik heb dorst geleden en gij hebt Mij te drinken gegeven” ... Dit schreef ons de Bethel Agricultural Fellowship, Danishpet, India, toen zij onze gift van f 5.000,— hadden ontvangen. Zij kochten hiervoor rijst en koren en lieten drinkwaterkranen aanleggen. Daardoor werd naar hun mening bovengenoemde tekst letterlijk vervuld. Verder werden groentetuinen voor de kinderen aangelegd en kippen gekocht. Door dit alles zijn zij in staat 60 kinderen MEER te helpen met twee maaltijden per dag.

... de kinderen kijken begerig naar het eten. Zij krijgen een goed dieet. Zij komen 's morgens en vertrekken 's avonds na hun tweede maaltijd.

Deze broeders uit het verre India kozen dezelfde tekst om hun dank aan u te vertolken, waarmee wij als diakenen van de Gereformeerde Kerk te Zwolle nu een jaar geleden ons rondschrijven aan onze mede-ambtsdragers in de zusterkerken besloten. We vroegen dringend om hulp. Welnu, u hebt geholpen. Gul en spontaan. Via kerkkollekten en giften van partikulieren bracht deze actie tot nu toe f 82.892,25 op.

Wie de publikaties over onze actie in „Opbouw” en in de kerkelijke pers heeft gevolgd, weet het verloop: Omdat er veel meer geld werd gezonden dan we hadden durven hopen (wat zijn we beschaamd geworden) werd het werk grootser aangepakt. Toen uit de moeizaam verkregen inlichtingen bleek, dat er zendingsposten van bijbelgetrouwe kerken in India waren, waar de nood nog veel groter was dan in het weeshuis van ds. Swami Dorai in Kangayam, werd ook daar geholpen met kleding en geld.

Maar toen werd ons opnieuw iets duidelijk: Wilden we onze broeders en zusters in India blijvend in staat stellen kinderen te redden uit de verschrikkelijke nood van heidendom, honger en gebrek, ziekte en armoede, dan moesten we ook BLIJVEN STEUNEN. Vandaar ons besluit dit werk onder te brengen in de Stichting „REDT EEN KIND”, die nu ons werk zal voortzetten.

In het bestuur van deze Stichting hebben drie Zwolse diakenen en twee oud-diakenen zitting genomen. Het dagelijks bestuur is als volgt samengesteld:

Voorzitter: N. Slothouber, De Schammelte 8, Ommen. Tel. 05291-1085.

Secretaresse: Mevr. A. M. Rookmaaker-Huiterker, Burg. van Tienenweg 37, Diemen. Tel. 020-59944.

Penningmeester: W. Pierik, Reviuslaan 11, Berkum-Zwolle.

Wij bidden onze Hemelse Vader, of Hij dit werk wil zegenen.

Wij vragen u: Blijf ons helpen, nee, blijf de kinderen, onze kinderen, in India helpen.

In onze vorige publikatie spraken wij over de mogelijkheid kinderen in India te „adopter”. Deze kinderen blijven natuurlijk in India onder de goede zorgen van de zendelingen daar. Dankbaar mogen wij u berichten, dat bij de Ramabai Mukti Mission acht en twintig kinderen door deze oproep „pleegouders” gevonden hebben, die voor f 50,— per maand deze kinderen hebben geadopteerd. In het Children's Home in Bhogpur zijn zes kinderen door onze mensen geadopteerd. Hier bedragen de kosten f 40,— per maand.

Voor velen van u zal f 40,— à f 50,— per maand te veel zijn. Maar u kunt dit samen doen. Als u opgeeft hoeveel u denkt te kunnen missen per maand, stellen wij graag een groep samen. Enkele vrouwenverenigingen zijn reeds „pleegmoeder”. Naast een twintigtal gezinnen heeft ook een studentenvereniging een kind geadopteerd. Volgen andere vrouwenverenigingen ook? En waarom geen mannenverenigingen, J.V.'s en M.V.'s. Onze secretaresse geeft u graag alle inlichtingen!

Nu nog enkele citaten uit brieven die wij uit India mochten ontvangen naar aanleiding van onze giften.

De CEYLON AND INDIA GENERAL MISSION IN BANGALORE schrijft:

... Het meisje Gnadadeepam

Van hier is het meisje Gnadadeepam drie keer naar het grote ziekenhuis in Vellore geweest, ongeveer 100 mijl ver. Ze kreeg daar een medische behandeling, ze moest oefeningen doen en kreeg een beugel. Ze leert lopen met behulp van een brug. Thuis in het dorp Narapalli heeft haar vader zelf zo'n brug voor haar gemaakt, naar het voorbeeld van de brug in het ziekenhuis en daarin oefent ze dagelijks. Afgezien van al het andere, heeft dit de kleine Gnadadeepam weer belangstelling en hoop gegeven voor haar leven, en haar ouders zijn erg dankbaar voor alles wat er voor haar wordt gedaan. Haar geval is het meest kostbare van alle, die we geprobeerd hebben tot nu toe te helpen en deze kosten zullen nog jaren betaald moeten worden, maar we hopen dat ze zal leren lopen met krukken en dat ze op die manier niet helemaal hulpeloos is, wat anders wel het geval zou zijn.

The Children's Home, Bhogpur, waar 160 kinderen van lepralijders worden verzorgd, vroeg om toestemming onze gift te gebruiken voor het maken van een kippenfokkerij om zo aan de hoognodige eieren te komen, om bloedarmoede bij de kinderen tegen te gaan, die ontstond door gebrek aan vlees, dat in India peperduur is. Men schrijft nu als volgt: „Ik ben blij dat u instemt met het idee om een kippenfarm te beginnen... Uw gift heeft het ons mogelijk gemaakt om een echt goede kippenfarm te maken en niet één van minder goede kwaliteit door gebrek aan geld. Behalve de kippenhokken willen we ook een goede voorraadschuur bouwen waar het eten bewaard kan worden (rattenvrij)... Tot nu toe hebben we 12 pakken kleren van u ontvangen. Hartelijk dank ervoor.”

The BETHEL AGRICULTURAL FELLOWSHIP zond ons onderstaande foto's met de dringende vraag: „Wilt u deze kinderen adopteren?”

Rebecca

Simeon

Ze schrijven: „Deze beide kinderen hebben geen ouders meer en ze hebben dringend verzorgers nodig. Ze zijn Mohammedaans door geboorte. Deze twee kinderen, ze zijn zusje en broertje van elkaar, werden kortgeleden achtergelaten in een „tea shop” (een soort restaurant) door een vreemde, vermoedelijk een ver familielid, dat hen kwijt wilde in verband met de armelijke omstandigheden waarin hij verkeerde. De man van de „tea shop” heeft verschillende dagen gewacht in de hoop dat iemand ze zou komen halen, maar uit wanhoop, toen niemand kwam, heeft hij ze naar ons gezonden. Wij hebben deze kinderen nu christelijke namen gegeven: No. 1 is Rebecca, no. 2 is Simeon. Het zijn allebei intelligente kinderen. Het meisje is zes jaar, de jongen vier. Rebecca gaat al naar school, Simeon is nog te jong. Hij gaat volgend jaar naar school...”

Tenslotte de kleding-actie. We krijgen geregeld bericht dat de pakketten goed aankomen en dat men er heel blij mee is. De laatste tijd ontvangen we veel winterkleren, en dat is fijn, maar er is toch meer behoefte aan zomerkleren, omdat van de zendingen die we steunen alleen het Children's Home in het Noorden ligt waar het 's winters koud is. De rest heeft alleen iets aan zomerkleren en die hebben we de laatste tijd niet veel gekregen. Kunt u nog zomerkleren missen? Wilt u die dan zenden aan de heer H. Disselhof, Assendorperstraat 139, Zwolle.

We zijn ons er van bewust dat de beantwoording van de brieven over India van onze kant nogal wat te wensen heeft overgelaten. Velen van u kregen, hoewel u veel gaf, geen antwoord.

In het vervolg hopen we dit beter te doen. U krijgt antwoord, ook al moet u misschien even wachten. Maar wees overtuigd van de dank van alle kinderen, die wij door uw giften mogen helpen. Mogen wij ook op uw maandelijkse of jaarlijkse bijdrage rekenen? Wij wachten in spanning af.

De diakonie van de Gereformeerde Kerk te Zwolle.

Stichting „Redt een kind”

Postrekening 1599333.

N.B. Willen allen die tot nu toe hun bijdragen overmaakten op de postrekeningen van de Diakonie van de Geref. Kerk te Zwolle of van prof. dr. H. R. Rookmaaker te Diemen, ook van bovengenoemde **nieuwe** bankrekening gebruik maken? Dit geldt ook voor de adoptie-gelden.

het rassenvraagstuk

(Van een bijzondere medewerker)

(III)

Op de bodem aller vragen ligt der wereld zondeschuld

Drie praktische voorbeelden van ernstige rassenvraagstukken heb ik u aangeduid. In elk van de gevallen, bij de kinderen der slaven in de Verenigde Staten, bij de Joden en bij de Zuidafrikaners is er sprake van een ernstige **zondeknoop**.

In geen enkel geval is de zaak zo maar recht te breien, te reorganiseren of te reglementeren. — Velen in **Amerika** streven **echt** naar een oplossing; niet het minst de regering. Het **Antisemitisme** wordt voor het forum der gehele wereld veroordeeld! **Zuid Afrika** tracht tot bijzondere oplossing via politieke weg te komen. En toch zit men in de knoop! — Bovendien, ik duidde u dat al aan, is te vrezen, dat het verschijnsel der rassen-tegenstellingen; het hoger of lager staan, het domineren of onderliggen, in zijn ontstaan al samenhangt met zonde en gericht over zonde. Dit laatste wil ik nog iets meer verduidelijken. Er zijn onder de Papoea's in het Zuiden van Nieuw-Guinea groepen, waarvan de leden nauwelijks mens zijn: zo primitief, zo laagstaand. **Zouden die mensen zich nog bevinden op een lagere trap van de almaar opgaande lijn der ontwikkeling?** Of is hier van degeneratie sprake?

Als het eerste waar zou zijn, nl. dat alle mensenrassen sedert het begin zich al maar in opgaande lijn ontwikkelen, dan heeft de Schepper van hemel en aarde kennelijk zeer laagstaande wezens in het aanzijn geroepen en **dit-Zijn-werk** toen **goed, zéér goed** gevonden!

Ik ben ervan overtuigd dat het precies andersom is. Dat we bij lager staande rassen te maken hebben met de desastreuze werking van de zonde, die tot degeneratie leiden kan. De Here dreef de mensheid in groepen uiteen toen zij tegen Zijn bevel in bijeen wensten te blijven. Hij bracht toen zodanig groot onderscheid aan dat ze niet meer bijeenhoorden en vanzelf uit elkaar gingen, en een eigen weg, een eigen ontwikkelingsgang kregen.

In zulke gebeurtenissen kunnen we het voorbeeld vinden van wat tot de oorzaken van het verschijnsel „ras” behoort...

Geeft de Schrift ons nu enige aanwijzing hoe wij ons in deze wereld met zijn vele rassen en rassen-tegenstellingen moeten gedragen? Gods Woord staat vol van wijsheid en goede raad ten aanzien van onze dagelijkse levenshouding. We zijn allen zozeer in deze dingen onderwezen, dat ik ze nauwelijks behoef aan te stippen! Slechts doen we er goed aan elkander eraan te herinneren, dat onze medemens, ook indien deze van een ander ras is, net als wijzelf naar Gods beeld geschapen is. Hij is mijn naaste, als het God belieft hem op mijn weg te plaatsen en dan verwacht de Heer van ons dat we hem **als onszelf** zullen liefhebben. De negers in Amerika zijn mijn **naasten** niet, ook niet de Joden in Israël of de Armeniërs in Turkije, of de Pariah's in India. Mijn naaste is de Joodse man, met wie ik in mijn werk te maken krijg, de Surinamer, die bij dezelfde onderneming betrokken is als ikzelf. De Pariah, die op mijn reis door India in dat hotel in Madras mijn „sweeper” (laagste bediende voor het vuile werk) is. Mijn burens; mijn medepassagiers in de trein; als we elkaar beleefd groeten omdat we elkaar kennen of als ik mijn zitplaats afsta aan een oudere of aan een dame.

„Naaste zijn” is geen theorie, maar het-praktisch-met-elkaar-te-maken-krijgen. „Wie is mijn naaste?” Op die vraag heeft Jezus een duidelijk antwoord gegeven. U kunt het vin-

den in Luc. 10 : 30-37. Bij het lezen van die verzen treft één ding. Het verhaal wordt door Jezus **niet zó** verteld, dat de conclusie is: dus de gewonde was de naaste van de Samaritaan, doch de Heer vroeg praktisch: **Wie dunkt u is de naaste geweest van de overvallene. Dat is, wie heeft zijn situatie gezien, gerealiseerd en is zich van zijn naastenplicht bewust geweest?** Die twee andere voorbijgangers zagen hun positie als naaste niet; **werden niet tot naaste!** Wel de Samaritaan. Lid worden van een vereniging tot hulp aan overvallen reizigers is wat anders, als zelf in een concrete situatie de handen uit de mouwen steken, het eigen programma opgeven, en het vuile of vermoeide of gevaarlijke werk ten behoeve van een medemens doen, **daarmede geconfronteerd zijnde**.

Een ander punt echter is, dat de Schrift de **ongelijkheid** tussen volkeren en rassen kent. Chams zonde bracht vloek over zijn nageslacht (Gen. 9 : 25 — een knecht der knechten zij Kanaän, de 4e zoon van Cham, voor zijn broeders). Abram en in hem het volk der Joden, werd tot afzondering van de andere volken, uit Ur der Chaldeeën geroepen. Uit alle volken had Jahwe Israël verkoren en nu stond het in een andere positie tegenover Hem dan de overige volken. Assyrië, eens de scherprechter Gods jegens het tienstammenrijk wordt later zelf verwoest en door Jahwe verdaan: „Zie Ik zal u, luidt het woord van de HERE der heerscharen, Ik doe uw wagens in rook opgaan; uw jonge leeuwen zal het zwaard verteren en uw roof zal Ik van de aarde verdelgen; en de stem van uw gezanten zal niet meer gehoord worden!” Nahum 2 : 13.

U kunt zelf vele voorbeelden over dit onderscheidend spreken van de Schrift over de volken vinden. **Volken zijn maar niet gelijk!** Dit is een puur verzinsel van de moderne wereldse mens. Al wat de volken wedervaart, wedervaart hen door Gods hand. **Hij verhoogt dit volk en vernedert het andere. Zo kunnen volken wegzinken in degeneratie en onderhorigheid.** Er zijn sporen in de geschiedenis, dat zwarte volken vele eeuwen geleden een hoge plaats onder de volkeren hebben ingenomen. Ik denk hier b.v. aan de heersende klasse in het oude Egypte en aan de bewoners van het huidige Ethiopië. De geschiedenis van de laatste 2000 jaar echter geeft de dominerende positie te zien van blanke volken en rassen. Het is daarom veelzeggend, dat aan het begin van de vorming van de Christelijke kerk de doop plaats vindt van de Kamerling uit Morenland ofwel de Tesaurier van Koningin Kandake in Ethiopië. Na onderwezen en gedoopt te zijn reisde deze hofdienaar met blijdschap **en een donkere huid** naar huis en hij zal wel niet van de Heiland hebben kunnen zwijgen onder zijn donkergekleurde landgenoten! Zo is daar toen in donker Afrika door de Zoon van God de kerk vergaderd. Marco Polo vertelde hoe hij in de tweede helft van de 13e eeuw in Madras, aan de Oostkust van Indië kwam, waar de Apostel Thomas gepredikt heeft en een christelijke kerk is ontstaan in de eerste decennien na Christus' hemelvaart. Als terloops vermeldt hij ook dat de bewoners van die streek zwart zijn, maar dat de baby's bij de geboorte meer een donkerbruine huid hebben.

Praktische vragen?

Moeten we nu ons scharen in de gelederen van hen die ijveren tegen de Zuidafrikaanse Apartheid en tegen de Segregatie in de Zuidelijke Amerikaanse Staten? Wat is hierin nu praktisch onze roeping? Hier is toch sprake van **stuitende discriminatie**, van achteruitzetting en opgelegde ongelijkheid!

Laten we allereerst zien dat de Christen, die b.v. in de Verenigde Staten woont in een heel andere positie is tegenover deze vragen, dan wij hier in Nederland. Laten wij maar oog krijgen voor wat er aan onheuse en discriminerende bejegening in **onze** samenleving steekt.

Daar ligt onze roeping.

In de dagen van **Jezus en Petrus en Paulus** bestond er ook zulke stuitende discriminatie. Daar was de **Romeinse laars**, waaronder velen, en zeker het Joodse volk, zuchtten. Daar waren de **belastinginners** (de tollenaars) die allerwege ernstig misbruik maakten van hun gepachté recht en velen maatschappelijk verdrukten.

Daar waren de vele, vele **slaven** en ook heel wat harde meesters.

Wat is het **praktisch na te volgen gedrag** van Jezus en Petrus en Paulus tegenover dit onrecht geweest?

Niet één keer opstand! Niet één keer geweld. **Erkenning** van de gegeven situatie als feitelijk. Waar roeping was om te spreken, bij persoonlijke confrontatie; een zeer ernstig vermaan: van **Zacheus**, van **Pilatus**, van **Philémon**. Waar gehoor gegeven werd kon onrecht worden hersteld, denk aan Zacheüs, kon een verhouding worden geheiligd, denk aan Philémon. Nimmer liepen Paulus en Petrus storm tegen slavernij. Ze hebben opgewekt tot **gehoorzaamheid** bij de slaaf en tot **billijkheid** bij de meester. Ze hebben een verhouding, een band aangewezen aan beiden die boven de slaaf-heer verhouding uitging, nl. „Broeders in Christus”, beiden **slaven** nu van **éénzelfde Heer**. Zo kon de Heilige Geest de verhoudingen doortrekken en langs die weg is in Christelijk Europa slavernij verdwenen **tot op zekere hoogte**. Want telkens kwam er de afval, die de Heilige Geest in de weg stond. Daardoor konden er horigen en lijfeigenen zijn in de vroege Middeleeuwen en allerlei maatschappelijke achteruitzetting en onrecht tot aan de dag van vandaag! Als we er oog voor krijgen verliezen we onze bemoeizucht met andere volken en beginnen onszelf te schamen voor ons eigen leven als natie, als blank volk, als christenmens, waarin de wijsheid van Gods wet, zoals die in zovele wijze en goede onderwijzingen (denk maar aan Israël en aan Jezus' onderwijzing) ons is gegeven, nauwelijks aan bod kon komen...

Hoe onze houding tegenover medemensen van ander ras, die op onze weg geplaatst worden, moet zijn is dus geen vraag. De samenvatting van Gods wet laat **geen twijfel**. Een overheid kan praktisch echter tot maatregelen geroepen worden die een volk, of bepaalde groepen, bewegingsbeperking, reglementering oplegt. We mogen daarbij bedenken dat het samentreffen van twee uiteenlopende groepen of rassen of volken vrijwel altijd een bijzondere achtergrond of oorzaak heeft. Dat is zelfs het geval t.a.v. het samenwonen in één land van Friezen en overige Nederlanders, waarom het dan wijs is om zulk een groep bijzondere taalrechten te verlenen. De Joden kwamen in ons land bij het vluchten voor verdrukking b.v. uit Portugal en later uit Oost-Europa. Maar toen ontvingen ze maar niet zonder meer en zonder slag of stoot het Nederlands Staatsburgerschap, net zomin als de Hugenoten, die naar ons land vluchtten in de 17e eeuw. Stonden deze groepen op hetzelfde beschavingspeil als de bewoners der Verenigde Provinciën, anders was het toen Hongaren tot ons vluchtten in 1956 of toen Indische Chinezen in de 30-er jaren zich hier vestigden. Dan is er een langere periode van aanpassing en assimilatie nodig voor er van naturalisatie sprake kan zijn. Nog gecompliceerder wordt het als de bijwonende groep historisch gedurende lange tijd een rol van dienstbaarheid in het volksleven vervuld heeft en door grote uiterlijke en innerlijke verschillen niet assimileert of zich aanpast. Bij zulke grote **praktische** vraagstukken kan intussen het individuele beoefenen van de Christenplicht louterend werken: Het geval Onesimus is er ons ten voorbeeld en de gemeenten des Heren behoren kandelaaar te zijn en de leden zout! Het beoordelen van situaties en van een gegeven overheids-politiek, waarbij dan óf vaak stelling genomen wordt tegen een bepaalde regering óf door dik en dun een bepaald beleid **verdedigd** wordt, is maar heel zelden uitvoerbaar en juist.

H. J. Geertsema

Geloof in discussie

inzake: dr. H. M. Kuitert, DE REALITEIT VAN HET GELOOF. Over de anti-metafysische tendens in de huidige theologische ontwikkeling.

Kampen 1966, 1967².

(II)

2.2 Vragen

Doet K. de metafysische theologie recht als hij haar tekent zoals hiervoor is weergegeven? Wanneer deze vraag gesteld wordt, moet allereerst worden opgemerkt, dat hij in dit boek de middeleeuwse scholastiek niet in zijn beoordeling betreft, maar zich bij het vellen van het vonnis beperkt tot de gereformeerde en lutherse scholastiek van de 17e en 18e eeuw (p. 23).

Nu is het wel opvallend, dat K. geen enkele theoloog behorend tot de groep waarover het oordeel wordt uitgesproken citeert. Ook verwijst hij niet of nauwelijks naar studies, die deze periode op zijn eigen merites proberen te beoordelen. Getuigen à décharge zijn voor de metafysische theologie in dit boek niet of nauwelijks aanwezig. De indruk wordt gewekt dat het vonnis van te voren vast staat. Hierdoor rijst de vraag of K. de zogenaamde metafysische theologie niet teveel heeft gezien vanuit het perspectief van de anti-metafysische. En deze vraag geeft aanleiding tot enige twijfel ten opzichte van de onpartijdigheid van degene, die het oordeel uitsprekt, wanneer blijkt, dat de andere partij die in geding is de anti-metafysische theologie zelf is.

De hiermee uitgesproken verdenking dat de weergave en beoordeling van de 'metafysische theologie' mogelijk niet geheel betrouwbaar is, vraagt om een nadere argumentatie.

a. Wat betreft het eerste punt, dat de 'metafysische theologie' uitging van de mogelijkheid uitspraken te doen over het 'zijn' van 'God', in ontologische zin, daarover behoeft geen verschil van mening te bestaan. Maar dit is ook niet direkt een punt van aanklacht in de beoordeling, die K. van deze theologie geeft. Integendeel, het ontologisch element wil hij handhaven ook in zijn eigen theologisch ontwerp (cf p. 156).

b. Wat betreft het tweede punt kan de vraag gesteld worden of de metafysica, die bepalend geweest is voor de gereformeerde en lutherse scholastiek, i.c. de Aristotelische, inderdaad uitging van het bestaan van tweerlei werkelijkheid, zoals deze wordt omschreven op p. 22: „een voorhanden voorgrondswereid () die wij zien en kennen” en een „onzienlijke achtergrondswereid — de wereld van God in Zijn wezen, woorden en handelen —”, terwijl „wij over deze laatste wereld evenzeer algemeengeldige uitspraken kunnen doen als over de eerste”. Deze 'voorgrondswereid' wordt gelijkgesteld aan de 'fysische wereld' (p. 29) en daarmee zal wel bedoeld zijn de werkelijkheid, zoals deze vooral natuurwetenschappelijk („door de rede”, p. 29) kenbaar geacht wordt. Buiten deze „onze wereld” zou door de metafysica een andere „goddelijke werkelijkheid” worden aangenomen, waarvan evenwel — en daar gaat het om — een gelijksoortige kennis kan worden verkregen als van de 'fysische wereld' (p. 29). De norm voor de kennis zou dus ontleend zijn aan de wetenschappelijke kennis van de 'fysische wereld'. De 'metafysische' kennis zou haar structuur ontleenen aan de 'fysische'. Maar wordt daarmee de gang van zaken in de klassieke metafysica niet precies omgekeerd? Wordt hier de metafysische theologie niet verstaan vanuit de grondproblematiek

van natuur tegenover vrijheid, die kenmerkend is voor het moderne denken, maar daarom nog niet in de klassieke metafysica geprojecteerd mag worden? Het is de moderne problematiek, eventueel gronddialectiek van een wetenschappelijk kenbaar geachte werkelijkheid (de 'fysische wereld') tegenover die welke moet ontsnappen aan het bereik van de wetenschap en daarom buiten de 'fysische wereld' moet vallen, wil de mens zijn vrijheid kunnen behouden (cf p. 150 v).

Het lijkt mij toe, dat K. dichter bij de werkelijke aard van de metafysica komt, als hij in haar gegeven ziet „een algemeen toegankelijke zinnssamenhang van redelijke structuur”, waarin ook God en zijn handelen worden ingepast (p. 127), wanneer tenminste deze toevoeging niet wordt geïnterpreteerd vanuit de tweerlei werkelijkheid van boven. Tegen deze ene werkelijkheid keert zich het verzet van de existentiële theologie (cf p. 150). Zij gelooft niet in de ene werkelijkheid van God-mensenwereld met een rationele structuur. Aan de ene kant niet, omdat zowel God als mens (met de nadruk wellicht op mens) daardoor aan de wetenschap zouden zijn prijsgegeven en daarmee hun vrijheid zouden hebben verloren. Aan de andere kant niet omdat de autonomie van die wetenschap gehandhaafd moet blijven. 'God' moet uit de 'fysische wereld' weg blijven, opdat de wetenschap daar autonoom zijn gang zal kunnen gaan, niet gehinderd en beperkt door welke andere autoriteit ook. In de 'fysische wereld' is de menselijke rede autonoom. Maar deze polaire spanning in de existentiële theologie, afkomstig uit de moderne filosofie, mag niet zo maar in de orthodoxe scholastieke theologie van de 17e en 18e eeuw worden ingelezen. Wel zijn er vooral sinds de periode van de Verlichting (Lessing e.a.) theologische systemen ontworpen, waarin een of andere combinatie voorkomt van dit natuur-vrijheid motief met het oudere, uit de Middeleeuwen afkomstige motief van natuur-bovennatuur met het daarmee verbonden denkpatroon. De bindingen worden dan gelegd via het natuurbegrip. Maar ook dan blijft het geheel meer complex dan in de voorstelling, die K. geeft.

c. Daar komt nog een ander punt bij: is deze 'metafysische theologie' wel uitgegaan van een 'redelijke algemeengeldigheid', zoals die door K. wordt opgevat (cf p. 22 v, 212)? Dat geldt waarschijnlijk wel voorzover deze theologie 'natuurlijk' wilde zijn, en meende voor de 'natuurlijke waarheden' met de autoriteit van het menselijk verstand, de 'rede' uit te kunnen. Voorzover de theologie onder invloed stond van de nieuwere filosofie, was haar tendens zich tot deze 'natuurlijke theologie' te beperken. De 'rede' moest alles kunnen verantwoorden. Daartegenover beriep de orthodoxe scholastieke theologie, in zover als zij 'bovennatuurlijk' bleef, zich op de autoriteit van de openbaring. Zij voelde de noodzaak van de 'veritates revelatae' (cf p. 23 v) en achtte de menselijke rede niet voldoende. De kritiek van Kant is dan ook niet in de eerste plaats gericht tegen deze orthodoxe theologie maar tegen de metafysische uit de school van Leibniz-Wolff. Niet de orthodoxe theologie beriep zich uiteindelijk op een redelijke, rationeel-noodzakelijke en bewijsbare algemeengeldigheid, maar de verlichtingstheologie.

d. Op grond hiervan mag ook de vraag gesteld worden of K. de grondfout van deze metafysisch-geaarde theologie heeft gepeild tot op de bodem. Ligt deze fout niet eerder in de opvatting van het rationeel karakter van de waarheid? Want ook al is het te betwijfelen, dat zij de waarheid, in de zin van alle waarheden rationeel bewijsbaar en in die zin wetenschappelijk algemeengeldig achtte, dat neemt niet weg, dat zij de waarheid rationeel heeft opgevat. De werkelijkheid en daarmee de waarheid was voor haar rationeel. En daarom ging zij er vanuit, dat ook al is de menselijke rede niet in staat de volle waarheid op eigen kracht te bereiken, zij niettemin wanneer zij deze waarheid eenmaal heeft leren kennen, met haar eigen rede die waarheid verder in haar redelijkheid kan analyseren. De centrale plaats die de rede krijgt toegewezen is daarmee gehandhaafd. De mens is wezenlijk animal rationalis en de waarheid is zelf redelijk. Daaraan verandert ook het spreken van het geloof als een boven-natuurlijke gave tenslotte niets. Want deze genade wordt als gave geschonken aan het intellect. Ook al gaat dit geloof boven het intellect uit en wil het de competentie ervan beperken, wanneer eenmaal het intellect als voorop gesteld is gefixeerd, kunnen de gevolgen daarvan niet meer ongedaan gemaakt worden.

Vandaar dat het criterium voor de waarheid van de kennis wordt geformuleerd als 'adaquatio intellectus ac rei'. Dit criterium betekent niet alleen, dat mijn kennis beantwoorden moet aan de werkelijkheid, de zaak, zodat deze tenslotte het criterium is voor de juistheid van mijn kennis, maar ook dat aan de kennis die ik rationeel-denkend verworven heb, ook inderdaad werkelijkheid beantwoordt, waardoor mijn redelijke kennis haar eigen criterium en tegelijk ook het criterium voor wat werkelijk is in zich zelf heeft: wat aan de wetten van de rede beantwoordt is werkelijk.

Deze pretentie van de menselijke rede, de ratio, is in het verzet tegen de zogenaamde metafysica nog ongebroken aanwezig. Wel verschijnt zij in een meer complexe gedaante, maar haar pretentie is eerder versterkt dan verzwakt: tenslotte beslist het 'Denken' (bij Heidegger, tegenover de 'Wissenschaft'), de rede ('Vernunft' bij Jaspers). En het geloof in deze autoriteit doet zich ook in de 'existentiële theologie' gelden, voorzover deze aansluiting zoekt bij het moderne denken. Het niet doorgraven naar deze wortel van de 'existentiële theologie' hangt waarschijnlijk wel samen met de wijze waarop tegen de metafysische theologie positie wordt gekozen. De rol, die gespeeld wordt door het geloof in het menselijk verstand, in welke gestalte dan ook, op de achtergrond van beide vormen van theologisch bedrijf, komt in de presentatie, die K. ervan geeft, niet tot zijn recht.

ACHTSTE VERANTWOORDING HULPBEHOEVENDE STUDENTEN

Op dinsdag 11 juni begon het met acht giften, resp. een van 3,—, een van 5,— en zes van 10,—. Resp. van F.M. te A. (1002138); J.K. te S. (505679); C.E.v.E. te R. (375322); H.v.d.B. te D. (storting); H.B.v.M. te U. (673642); van H.v.M. te L. (via 21750); W.M. te Dr. (927024) en T.E.M. te W. (1238841). Samen 68,—.

Woensdagmorgen, 12-6, bracht weer twee giften: 25,— van G.D.-deGr. (590270) te U. en 50,— van A.Z. te C. (929144). Samen 75,—!

Donderdag 13-6 117,50. Als volgt: 2,50 van W.Z. te S. (828249); driemaal 10,—, resp. van H.J.S. te H. (676019); van mevr. T.M.M.-D. te H. (1023407) en van mej. H.F.K. te E. (867991) en 100,— van N.N. (885174), waarvan 50,— werd doorgescreven naar ds. Amelink voor bijbels voor Amsterdam. Bovendien ontving ik langs andere weg 25,— van N.N. te N.N. En woensdagavond was aan mijn vrouw 10,— ter hand gesteld door br. B. te U.

Ook vrijdag was weer best! Negentig gulden: 5,— van H.deV. te L. (553923); 10,— van H.H. te R. (52847) en 75,— van C.v.d.S. te Z. (384335).

Toen kwam de afsluiting van deze week: drie giften van 5,—, resp. van J.v.D. te G. (via 803935); van K.K.H. te U. (via 2900); en van Mw. C.O.G. te W. (storting).

Weer een beste week: 365,50.

Hartelijk dank!

Gironummer 903391 t.n.v. G. Visee, Vloedijk 113, Kampen.

Aanbevolen!

G. Visee

INGEZONDEN

AFGEBOEKT

Het Handboek 1968 ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland is uit.

In het „Ten Geleide” merken Uitgever (Oosterbaan & le Cointre N.V. Goes) en de Redactie (Drs. D. Deddens, Leeuwarden) op, evenals in vorige jaren ook nu een „brede” gedragslijn te hebben gevolgd terzake van de opname van kerken. „Bij die plaatsen — aldus de inleiding — waar „twee kerkeraadscollages elkaar het vertonen van de gereformeerde kerk ter plaatse betwisten”, is tweërlei opgave gepubliceerd, waarbij telkens de kerkeraad die door de laatste meerdere vergadering erkend of in het gelijk gesteld werd, het eerst is vermeld. Zelfs is deze regel ook toegepast in een enkel geval, waarin niet bekend was of het niet-erkende college nog voornemens was te appelleren op een volgende meerdere vergadering”.

Deze „brede gedragslijn” hebben Uitgever en Redactie echter niet gevolgd t.a.v. de Gereformeerde Kerken van Eindhoven en Maastricht. Deze werden nl. zonder meer afgeboekt. Men kent en vindt haar standplaats zelfs niet meer. En dat zonder enige verantwoording.

Ook de Gereformeerde Kerk van Breda (p/a Ds. K. C. Smouter) blijkt verdwenen te zijn. Dat was te verwachten na de uitspraak van de Synode, dat deze kerk het verband met de Gereformeerde Kerken verbroken had. Maar zulk een uitspraak is t.a.v. de Gereformeerde Kerken van Eindhoven en Maastricht door geen enkele meerdere vergadering expliciet gedaan, niet door een classis, laat staan door een Synode. Desondanks hebben Uitgever en Redactie deze Gereformeerde Kerken afgeboekt. Zonder enige opdracht van een Synode, die toch in uiterst gewichtige zaken als deze, de laatste beslissing heeft. Uitgever en Redactie handelden hierin volstrekt eigenmachtig. Deze schrapping blijkt doorgevoerd te zijn in alle rubrieken.

Uit de lijst van „Bladen” blijken de Kerkbode van Maastricht en ons Kontaktblad verdwenen te zijn. Onder de opgave van de in de Gereformeerde Kerken dienstdoende predikanten komen de namen van coll. M. Bakker en ondergetekende niet meer voor. Men vindt er wel namen als die van ds. B. J. F. Schoep en W. Borgdorff, alsmede die van andere ondertekenaars van de zgn. „Open Brief”. Niet meer de onze. Deze namen worden, zoals het Handboek zegt, „niet meer geteld”.

Het is waarschijnlijk geen toeval, dat de kerken van Maastricht en Eindhoven ook de Acta van de laatste Synode niet meer toegezonden kregen.

We mochten aan deze Synode nog wel meebetalen. Maar t.a.v. de toezending van de Acta was men erg precies: niet meer naar Eindhoven en Maastricht. Moeten we hier verband zoeken tussen het feit, dat de voorzitter van de Synode en de Redacteur van het Handboek één en dezelfde persoon zijn? We vragen maar!

Zoals uit het hierboven opgenomen citaat uit de Inleiding op het Handboek blijkt, hebben Uitgever en Redactie bij de opname der kerken de vraag overwogen, of het verongelijkte college een beroep zou doen op de meerdere vergaderingen. In een enkel geval heeft men zelfs een college opgenomen, t.a.v. waarvan het niet bekend was, of het al of niet in appèl zou gaan.

Deze „breedheid” valt te prijzen.

Uitgever en Redactie hebben echter de Gereformeerde Kerk van Eindhoven geschrapt, ondanks het feit, dat aan beide officieel is meegedeeld, dat onze kerk wenste te blijven behoren tot het verband van de Gereformeerde Kerken in Nederland, terwijl aan de Redactie zelfs is meegedeeld, dat onze kerk in appèl zou gaan bij de e.k. Generale Synode.

Toen onze raad nl. in het begin van dit jaar nog geen verzoek ontvangen had tot het verstrekken van gegevens voor het nieuwe Handboek, heeft hij zich per schrijven van 2 febr. gewend tot Uitgever en Redactie om deze opgave eigener beweging te doen. In het schrijven aan de redacteur wordt o.m. het volgende opgemerkt: „Deze opgave wordt eigener beweging aan Oosterbaan verstrekt daar hier en daar het gerucht gaat, dat onze kerk geen deel meer zou wensen uit te maken van het verband der Gereformeerde Kerken.

Niets is echter minder waar. Naar onze mening zegt de weigering van één classis ons ter vergadering te ontvangen (nl. de classis Den Bosch) nog niet, dat men niet meer behoort tot het verband der kerken. Onze Raad besloot zich tot

alle kerken in Nederland te wenden, ter voorbereiding van een gelijk verzoek bestemd voor de e.k. gewone Generale Synode van onze kerken, met de vraag hem te blijven erkennen als Gereformeerde Kerk”.

De situatie waarin onze gemeente gekomen is kon Uitgever en Redacteur dus duidelijk zijn. Ze hadden hier te maken met een gemeente, die naar haar overtuiging niet mocht instemmen met de uitspraak van de Gen. Synode, dat de gemeente des Heren te Breda (p/a Ds. K. C. Smouter) zich onttrokken had als lid van het verband der Gereformeerde Kerken. Ze hadden te maken met een gemeente, die zich hierbij liet normeren door wat art. 29 NGB belijdt uit Gods Woord t.a.v. de merktekenen van de ware kerk. Ze hadden te maken met een gemeente, die had besloten tegen de onderhavige Synode uitspraak in appèl te gaan bij een volgende Synode uiteraard met een verzoek tot revisie en met de vraag de Gereformeerde Kerk van Eindhoven te blijven aanvaarden binnen het verband der Kerken. Ze hadden ook te maken met een kerk die voor zich, overeenkomstig het besluit van de Part. Synode en de Gen. Synode, de leer van ds. B. Telder had afgewezen. Ondanks dit alles schreven Uitgever en Redactie de Gereformeerde Kerk van Eindhoven af uit het Handboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken.

Dat is behalve zeer autoritair ook zeer ongeformeerd.

De curatoren van de Theologische Hogeschool namen onlangs gelukkig een betere beslissing. Per schrijven van 18 maart berichtte onze Raad de Curatoren, dat hij bereid was de bijdrage voor de Theologische Hogeschool te voldoen. Daarbij stelde hij echter de vraag of een student uit onze gemeente eventueel in Kampen zou worden aanvaard. De curatoren antwoorden daarop bij monde van de secretaris van het college.

Hij schreef o.m.: „Deputaten-curatoren van de Theologische Hogeschool hebben in hun vergadering van 16 april uw brief van 1 april gelezen en besproken. Zij hebben mij opgedragen u mede te delen, dat zolang u de weg van revisie gaat en dus over uw positie in het kerkverband niet tot in laatste instantie is beslist, er geen moeilijkheden behoeven te zijn t.a.v. inschrijving van een lid van uw kerk, die zich komt melden voor de studie aan de Hogeschool”.

Deze beslissing was gereformeerd, omdat hij rekent met het recht van iedere kerk, geschonken in art. 31 K.O.

Ook t.a.v. de kerk van Maastricht is het beleid van Uitgever en Redactie slecht te noemen. Deze Gereformeerde Kerk heeft zich niet gewend tot de classis Den Bosch en heeft derhalve van deze classis geen afwijzing ontvangen. Deze kerk heeft nog geen enkele beslissing genomen t.a.v. de besluiten van de laatste Synode. Deze kerk heeft de Acta van deze Synode nog niet eens ontvangen. Uitgever en Redactie kunnen wellicht vermoeden hoe de beslissing van deze kerkeraad zal uitvallen, maar zij weten niets. Desondanks schrappen ze deze kerk!

Uiteraard heeft een Handboek als dit geen enkel gezag. Het is niet officieel. Het is gewoon een particuliere aangelegenheid. De Uitgever zal er een commercieel belang in zien en de Redacteur deed zijn werk als particulier persoon. Op de vraag welk gezag of welke autoriteit een Uitgever en een particulier persoon hebben terzake van de al of niet opneming van Gereformeerde Kerken in een officiële lijst, moeten we antwoorden: Ze hebben geen enkel gezag. Men mag een Handboek als dit dus eindelijk eens ongestraft in de prullemand stoppen. Niemand echter, die dat doet. Een Handboek als dit heeft in de praktijk grote invloed. Zeer velen zullen het zien als een officieel geschrift. Dat is een misstand.

De Christelijke Gereformeerde broeders hebben deze zaak m.i. beter geregeld.

Het Christelijk Gereformeerde Jaarboek wordt uitgegeven onder redactie van een drietal, daartoe door de Generale Synode benoemde deputaten. Maken deze broeders een fout, dan kunnen ze door de kerken ter verantwoording worden geroepen.

En dat is bij ons onmogelijk.

Onze kerken zullen er goed aan doen, een dergelijke regeling te treffen.

Wij verzoeken Uitgever en Redacteur vriendelijk doch dringend hun fout te herstellen.

En dat publiek.

Mocht dat niet gebeuren, dan hebben we een Here, die gelukkig anders „telt” dan mensen (psalm 87 : 6).

v. d. Brink

VERANTWOORDING GIFTEN KERKEWERK WALDENZEN - ITALIÉ

Tot mijn blijdschap mocht ik weer een aantal giften ontvangen, die ik hierbij gaarne verantwoord:

S.v.W. te R. 5,—; C.V. te R. 10,—; G.B. te E. 10,—; W.v.E. te D. 12,50; M.G.v.d.G. te R. 100,—; R.v.O. te W. 25,—; A.S. te N. 5,—; H.v.d.Z. te H.25,—; J.L. te K. 2,50; totaal 195,—; totaal inclusief vorige verantwoordingen f 11.390,26.

Zo is totaal toch een mooi bedrag bij elkaar gekomen. Wij blijven rustig doorgaan en wachten af, wat er verder komt. Heel veel dank voor de gezonden bedragen!

Mijn gironummer is 50440 — P. Groen, Rotterdam.

P. Groen

Vakantiegangers Haamstede e.o.

In het Nederlands Dagblad (Geref. Gezinsblad) van 4 juni jl. kwam onder „Kerknieuws” een paragraaf voor, welke was aangeduid met: Vakantiegangers Haamstede e.o. Hierin stond te lezen, dat men wil trachten des zondags samenkomsten te beleggen voor de vakantiegangers aldaar. Men kan zich als zodanig opgeven aan een broeder in Amersfoort.

Hoewel we ons afvragen, hoe een broeder uit Amersfoort in Haamstede kerkdiensten kan beleggen, als het Handboek 1968 vermeldt, dat het gehele eiland Schouwen-Duiveland ressorteert onder de kerk van Brouwershaven, willen we hierop verder maar niet ingaan. Graag willen we vermelden, dat de kerk van Brouwershaven al sinds vele, vele jaren alles in het werk stelt, om de vakantiegangers kerkelijk op te vangen. Men heeft er graag ongemakkelijk zitten in de kerk voor over, om ons te herbergen; men belegt 's avonds een dienst in een comfortabel kerkgebouw in Haamstede en voor de zieken onder de vakantiegangers wordt eveneens gezorgd. Als vakantieganger is men in Haamstede in zéér goede handen. Ds. J. Keizer past graag zijn vakantie aan aan de spitsweken op zijn eiland en we genieten altijd weer van zijn Woordverköndiging. We zouden U dan ook willen opwekken, om de broeders in Amersfoort hun eigen kerkzaken te laten uitzoeken en bij vakantie in Haamstede U daar te laten vergaderen, waar het de Koning der kerk behaagd heeft Zijn Woord te verkondigen en de gemeenschap der heiligen te doen beoefenen.

H. J. Janssens
Eindhoven

ZEVENDE VERANTWOORDING GIFTEN BIJBELS VOOR BR. VAN DEN BERG

Dinsdag 11 juni. Mej. J.M.W. te R. (116112) 5,—; J.M.S. te N.-L. (249386) 7,50; A.P. te B. (533580) 10,—; W.d.J. te R. (294177) 10,—; A.v. 't.H. te S. (131099) 10,—; J.H.V. te U. (1499891) 10,—; mevr. W.B.-M. te A. (993564) 10,—; mej. J.F.deJ. te D. (1010251) 25,—; J.v.O. te D.B. (728224) 25,—; P.A. te B. (578162) 25,—; en 15,— van N.N. (11201). Totaal 152,50.

Woensdag 12 juni. Mej. M.E. te V. (1203815) 5,—; J.J.D. te S. (807696) 5,—; R.v.K.-K. te G. 10,—; I.K. te S. (505679) 10,—; C.v.d.S. te Z. (384335) 75,—; A.V. te V. (190376) 100,—; H.v. M. te L. (301903484) 5,—. Totaal 210,—.

Donderdag 13 juni. P.d.P. te N. (935775) 10,—; P.d.V. te E. (955701) 10,—; G.H. te S. (916641) 25,—; F.B. te D. (965162) 25,—; M.M.-J.B. te D.H. (1520040) 50,—; D.H. te Z. (801897) 125,—. Totaal 245,—.

Vrijdag 14 juni. A.M. te R. (335428) 10,—; mevr. W.M.B.-V. te M. (322119) 10,—; D.W.K. te E. (1011581) 10,—; H.B.v.M. te U. (673642) 10,—; W.M. te D. (927024) 10,—; J.B. te L. (903391) 10,—; F.M. te A. (1002138) 10,—; C.E. v. E. te R. (375322) 25,—; te W. te H. 10,—; S.K.B. te A. (02655) 5,—; A.P. te G. (64116357) 10,—; J.F.M. te E. (2009) 10,—; J.J.L. te E. (346561523) 25,—. Totaal 155,—.

Vorige week eindigden we bij 3.658,50. Daar komt dus bij: 152,50 en 210,— en 245,— en 155,—. Dat maakt totaal 4.421,—.

Hartelijk dank!

Giften voor dit doel kunnen overgemaakt worden op giro 59480 van de Amro Bank te Schoonhoven t.g.v. H. Amelink, met als bij-schrift „Bijbels voor br. v. d. Berg”.

A.

STUDENTENLEVEN

Bericht: Indien U van plan bent in Rotterdam te gaan studeren en lid wilt worden van de Vereniging van Gereformeerde Studenten te Rotterdam, kunt U zich hiervoor aanmelden bij de ab-actis.

Ook als U nog geen besluit heeft genomen omtrent een eventueel lidmaatschap wordt U uitgenodigd voor een gesprek daarover.

Inlichtingen kunt U krijgen bij onderstaand adres:

C. Hamelink,
ht. ab-actis der V.G.S.R.
Plein 49, Zaamslag

De Civitas Studiosorum Reformatorem treedt uit de Societas Studiosorum Reformatorem

Op 1 mei 1968 heeft de ledenvergadering der CSR de statuten in dié zin gewijzigd, dat hierdoor het in juni 1967 genomen principebesluit, de Unie der SSR te verlaten, is geëffectueerd.

De overwegingen, die zowel tot het principebesluit als tot de statutenwijziging hebben geleid, zijn de volgende: De CSR wil een studentenleven opbouwen, dat zich in dienst wil stellen van het Koninkrijk Gods.

De basis voor het toetreden van de CSR tot de Unie der SSR in 1963 was de gemeenschappelijke grondslag.

Sinds de wijziging van de grondslag van SSR in 1966 is een fundamentele verscheidenheid van overtuigingen t.a.v. de Bijbel, christelijk leven, enz., gelegaliseerd; hierdoor kan er geen sprake meer zijn van een samenwerken in een Uniestructuur; op grond van het voorgaande kunnen pragmatische motieven tot uittreden naar voren worden gebracht, daar een principiële eenheid ontbreekt.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de verhouding van de CSR tot de Unie der SSR zó gewijzigd is, dat de gevolgen daarvan niet binnen een Uniestructuur te verwezenlijken zijn, zodat de CSR nu een onafhankelijke positie tegenover de Unie der SSR heeft ingenomen.

Het Bestuur der
Civitas Studiosorum Reformatorem

KERKNIEUWS

Beroepen: te Ommen: ds. A. Jagersma te Groningen; te Berkum: ds. J. M. Goedhart te Drachten; te Axel (2e pred.): ds. A. Veefkind te Hoogvliet; te 's-Gravenhage-Oost: ds. T. Boersma te Assen.

Aangenomen: naar Ferwerd-Hallum: kand. R. T. Urban te Drachten; naar Waardhuizen: ds. R. K. Wigboldus te Delfzijl.

Bedankt: voor Avereest-Dedemsvaart, Blija, 2. Exloërmond-Valthermond, Haulerwijk, Hoek, Kantens, Kommerzijk-Niezijk, Kornhorn-Marum, Oosterwolde-Smilde, Veendam-Zuidbroek en Zuidwolde (Gron.): kand. R. T. Urban te Drachten, voor Grootegast- Gerkesklooster-Stroobos: ds. R. K. Wigboldus te Delfzijl.

Geslaagd: voor het kandidaats-examen aan de Theologische Hogeschool: M. van Veelen, Groenestraat 136, Kampen; voor het kandidaats-examen in de theologie aan de Vrije Universiteit: A. H. Reitsema, Graafschap 29a, Kampen.

Ds. J. Verhoeff. Naar wij vernemen heeft de kerkeraad van Vroomshoop in zijn vergadering van 31 mei, na ontvangen voorgaand advies van de genabuurde kerk van Daarlerveen, ds. J. Verhoeff voor de tijd van drie maanden in zijn ambtsbediening geschorst.

Ds. A. Hordijk. Zondag 2 juni j.l. nam ds. A. Hordijk afscheid van zijn gemeente te Baflo. Hij bediende bij deze gelegenheid het Woord uit Handelingen 2:42.

Ds. L. J. Goris. Op 30 mei j.l. was het 25 jaar geleden, dat ds. L. J. Goris te Emmer-Erfscheidenveen in het ambt werd bevestigd. Dit feit werd feestelijk in de Gereformeerde Kerk te Wezep herdacht, aan welke gemeente hij sinds 1949 als dienaar des Woords is verbonden.

„Classis Alkmaar-Zaandam”. De classis Alkmaar-Zaandam van 4 mei j.l. (praeses ds. Cnossen) besloot naar aanleiding van het rapport van de afgevaardigden naar de niet tot stand gekomen Particuliere Synode van Noord-Holland, met algemene stemmen zich niet meer te laten vertegenwoordigen op een door de kerk van Amstelveen (praeses ds. Schoep) samen te roepen P.S. Bovendien zal aan deze kerk gevraagd worden de afgegeven credentiebrieven terug te zenden.

Beverwijk. De kerkdiensten te Beverwijk worden gehouden 's morgens om 8.30 uur, 's middags om 16.45 uur. Op 30 juni om 8.30 uur v.m. en 3.00 uur n.m.

P.S. Zuid-Holland. Bij de constituering van de P.S. Zuid-Holland ontstonden vorige week moeilijkheden. De classis Gouda-Leiden-Woerden had bezwaar o.m. tegen ds. H. Amelink — onderkenaar van de Open Brief — als afgevaardigde. Ook bij de afgevaardigden van de classis 's-Gravenhage leefden bezwaren. Drie afgevaardigden van de classis Dordrecht-Gorinchem konden geen vertrouwen hebben in ds. Amelink en legden een verklaring af. De roepende kerk van Schiedam besloot daarop om niet tot constituering over te gaan vanwege deze moeilijkheden. Men wil eerst contact opnemen met de kerkeraad en de classis.

Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) te Eindhoven, Fred. Hendrikplein 35. Diensten op zondag 23 juni 1968 om 9.30 uur v.m. en 16.30 uur n.m. voorganger ds. G. van den Brink, Viering Heilig Avondmaal.

Candidaats-examen:

Geslaagd voor het kandidaats-examen de heer M. van Veelen, Groenestraat 136, Kampen.

DRINGEND HULP GEVRAAGD VOOR ZEER NOODZAKELIJKE KERK- EN PASTORIEBOUW TE WAINGAPU SOEMBA

In Waingapu, de hoofdplaats van Soemba, is een kleine vrijgemaakte gemeente van nog geen honderd zielen.

Haar kerkgebouwtje bestaat sinds 20 jaar uit een kleine kampongwoning, opgebouwd uit primitieve inheemse materialen. De „pastorie”, waarin ds. Djami, met zijn gezin van acht opgroeiende kinderen, moet wonen, is in feite niet anders dan een langwerpig bouwsel achter het zgn. „kerkgebouw”. Het geheel heeft een dakbedekking van zeer brandbaar gedroogd gras (alang alang); de vloeren bestaan uit aangestampte aarde. De staat van bouwvalligheid, waarin deze panden geraakt zijn, maakt een langer gebruik onverantwoord. Bovendien zijn de kerkgangers 's Zondags in de kleine ruimte niet meer samen te pakken.

Met allerlei lapmiddelen heeft de gemeente deze bouwvallen overeind gehouden, waarbij dankbaar gebruik werd gemaakt van de kisten, waarin de goederen, die naar Soemba gezonden werden, verpakt waren.

De overheid staat echter niet meer toe, dat dergelijke bouwvallen in de hoofdstad gehandhaafd worden.

De Gemeente is dus genoodzaakt een nieuw kerkgebouw en een nieuwe pastorie te bouwen. Daarbij geldt als voorschrift, dat geen inheemse „brandgevaarlijke” materialen gebruikt mogen worden. Derhalve zal er gebouwd moeten worden met dure materialen: cement, stenen, planken en balken, dakijzer of pannen enz.

Gezien de armelijke omstandigheden, waarin de Vrijgemaakte Kerken van Oost Soemba c.a. verkeren, kan de gemeente te Waingapu geen financiële steun van haar zusterkerken op Soemba verwachten. Deze kunnen hoogstens helpen met mankracht.

De gemeente te Waingapu zelf heeft gedaan wat ze kon. Een daartoe gevormd comité heeft gelden ingezameld bij de Soembanese kerken. Maar de verzamelde rupiah's zijn — naar menselijke maatstaven — het noemen niet waard. In Gods oog echter zullen deze rupiah's evenals het penningske van de weduwe, wel waarde hebben!

Wij vragen de broeders en zusters in Nederland, en wij vragen ook aan alle kerkeraden in Nederland, de helpende hand te bieden aan de zustergemeente te Waingapu.

Het is niet de bedoeling een kathedraal te stichten en een luxueuze pastorie te bouwen. Voor een bedrag van f 15.000 kunnen een eenvoudig kerkje en een nette predikantswoning gebouwd worden. Dit bedrag is wel voldoende

Redactieleden:

Ds. H. AMELINK, Dr. J. BOSCH,
P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Drs.
J. G. VAN OORD, Dr. P. G. SMELIK,
Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie:

Ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Telef. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg,
Slotlaan 220, Zeist. Telef. 03404-12452

Abonnementsprijs

f 15,— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.
Advertentieprijs 20 ct. per mm
Familieberichten 15 ct. per mm

om aan de minimum eisen van de Overheid te voldoen.

Het terrein voor de bouw van kerk EN pastorie is j.l. februari, tijdens het verblijf van ds. S. J. P. Goossens te Waingapu, reeds gekocht en betaald (Rp. 20.000.—).

De eerste uitgaven zijn dus reeds gedaan. Dit was mogelijk, omdat er, door spontane giften van sommige brs. en zrs. in Nederland, reeds enkele honderden guldens voor „Kerkbouw Waingapu” in kas waren vóórdat ons comité zich gevormd had.

Broeders en zusters, bouwt mee aan de kerk en pastorie te Waingapu. Doet het niet me tegenzin of gedwongen, want **God heeft de blijmoedige gever lief** (2 Cor. 9:7).

Het comité Kerkbouw-Waingapu-Soemba

G. v. d. Leeden, Schiedam, Voorzitter
R. O. de Vries, Winsum Gn., secretaris
L. C. v. d. Berg, Schiedam, Penningm.
A. P. van Eerden, Loppersum
J. Dijkhuis, Zwolle.

Giften gaarne op postrekening nr. 6400 t.n.v. Mees en Hope te Rotterdam met vermelding: Penningm. L. C. v. d. Berg nr. 251314170 „Kerkgebouw Waingapu”.

ADRESSEN

Groningen-Oost: secr. diakonie: J. G. Dijksterhuis, Ceramstraat 7, Groningen. **Voorburg:** scriba: J. Leder, Zwartelaan 12, Voorburg, tel. (070) 863148. **Ommen:** scriba: A. v. d. Veen, De Ruyterstraat 41, Ommen. **Ede:** scriba: B. J. Koolstra, Driehoek 26. **Oostzaan:** scriba: J. Rep, De Haal 3. **Drs. E. Teunis,** Ozingastraat 9, Pernis, tel. (010) 168979. **Helpman:** penningm. diakonie: M. P. van Dijk, Couperusstraat 92, Groningen. **Bergen op Zoom-Rilland:** diakonie: A. Kuiper Lievenshovelaan 3, Bergen op Zoom, tel. (01640) 3822. **Loosdrecht:** pred. J. Verhoeff, Postbus 16, Loosdrecht.

de here maakte ons rijk met de geboorte van

jennigje theodora

h. wynia
m. j. th. wynia-hartog
anne-marie

langerak, „shalom”, 10 juni 1968
lekdijsk 51.

Wilt u een rustige vakantie in de mooie Westhoek van Schouwen?

Vanaf 10 augustus is ons

8-PERSOONS HUISJE TE WESTERSCHOUWEN

nog vrij.

Stromend water, elektrisch licht en gas, 5 minuten van zee en domeinen, mooie vrije ligging.

Brieven onder no. 21.6.68 bureau „Opbouw”, Slotlaan 220, Zeist.

WELKE PREDIKANT OF KANDIDAAT

is in de gelegenheid de kerken van **EDE** en **WOLFHEZE** te dienen op de zondagen 14 en 21 juli en 18 augustus.

Bericht zo spoedig mogelijk aan B. J. Koolstra, Driehoek 26, Ede. Telefoon 0 8380 - 12338.